

Parada mržnje u dva čina (oktobarska premijera)

Ko god da je prošao u nedelju oko devet ujutru ulicama Vračara (centralna opština glavnog grada Srbije - Beograda) na putu ka pijaci ili pekari, susreo se sa stotinama policajaca koji su, naoružani do zuba, stajali kao drvored u sablasnoj jutarnjoj oktobarskoj tišini. Centralne gradske ulice su bile prazne i bez saobraćaja sa kordonima policije koja je bila u punoj opremi za razbijanje demonstracija.

Atmosfera u vazduhu je neodoljivo podsećala na poslednje dane režima Slobodana Miloševića koji je pre deceniju nestao u jednom takođe oktobarskom danu. Ovog oktobarskog dana, Parada ponosa prošetala je praznim beogradskim ulicama okružena hiljadama policajaca. S druge strane, nekoliko blokova dalje, protivnici ove parade sukobljavali su se policijom. U ovom sukobu na ulicama Beograda sve što je moglo da se iščupa, odlomi, upropasti, zapali, pokrade bilo je na meti vandala.

“Prva Parada ponosa u Srbiji je uspela, na sreću i radost čitave LGBT populacije”, ocenili su predstavnici Organizacionog odbora Parade po završetku šetnje. **“Parada jeste bila politički protest, kojim smo ukazali na sve probleme koji nas muče”,** izjavio je jedan od organizatora Lazar Pavlović.

”Parada ponosa nije bila Sodoma i Gomora i nije bila mesto sa opsenim prizorima, gde ste mogli da vidite gole ljude niti mesto gde se ruši moral i tradicionalne vrednosti porodice”, dodao je Pavlović i istakao **“da je država u nedelju jasno stala na stranu odbrane ljudskih prava i evropskih vrednosti”.**

Na sreću učesnika parade, jedina brana između LGBT populacije i veoma dobro organizovanih nasilnih grupa je bila dobro organizovana policija, koja je odlučno i profesionalno odradila svoj posao.

Da bi organizatori parade mogli ovako da izraze zahvalnost policiji, bilo je potrebno da se šest hiljada huligana sukobi sa 5 600 policajaca, da u tom sukobu bude povređeno 140 čuvara reda i civila, da glavni gradi pretrpi materijalnu štetu preko milion evra, da huligani napadnu sedišta vladajuće Demokratske stranke i Socijalističke partije Srbije kao i opozicione Liberalno-demokratske partije, da bude kamenovana zgrada državne televizije, da bude napadnut čak i Urgentni centar i da već tradicionalno budu opljačkane radnje sportske opreme u centru grada.

Da bi organizatori parade mogli ovako da izraze zahvalnost policiji, bilo je potrebno da se šest hiljada huligana sukobi sa 5 600 policajaca, da u tom sukobu bude povređeno 140 čuvara reda i civila, da glavni gradi pretrpi materijalnu štetu preko milion evra, da huligani napadnu sedišta vladajuće Demokratske stranke i Socijalističke partije Srbije kao i opozicione Liberalno-demokratske partije, da bude kamenovana zgrada državne televizije, da bude napadnut čak i Urgentni centar i da već tradicionalno budu opljačkane radnje sportske opreme u centru grada.

Ovo je samo deo terora koji se mogao videti u centru Beograda dok je trajao bunt protiv parade. Da ironija bude veća, policijske marice (specijalizovani policijski automobili za prevoz uhapšenih) su imale dvostruki posao. Prvo su prevezle na bezbedne lokacije učesnike parade, a zatim i blizu dvesta uhapšenih huligana u zatvor. Iza rešetaka je završio vođa ultradesničarske organizacije "Obraz" Mladen Obradović, koja je i pozvala građane na protest protiv Parade ponosa.

Ulicama Beograda se tog dana ponovo osetio poznati miris suzavca i dok se u centru grada vodio pravi rat, nekoliko blokova dalje okupilo se oko hiljadu učesnika parade, gde je bilo očigledno prisustvo većeg broja ljudi koji su bili tu da izraze, ne svoje seksualno opredeljenje, već solidarnost. Od poznatih političara bili su lider opozicione Liberalno-demokratske partije Čedomir Jovanović, predsednik Izvršnog odbora vladajuće Demokratske stranke Marko Đurišić, lider opozicione Socijaldemokratske unije Žarko Korać, bivši državni sekretar Ministarstva za ljudska i manjinska prava Marko Karadžić, ali i glumica Mirjana Karanović.

Kopredsednica izvršnog odbora međunarodne organizacije za zaštitu gej i lezbijskih prava ILGA-Europe, Linda Frajman, izjavila je da se dešavanja u Beogradu povodom Parade ponosa ne razlikuju ni u čemu od incidenata koji su svojevremeno pratili slične događaje u ostalim evropskim gradovima - Londonu, Parizu, ili Berlinu.

Kopredsednica izvršnog odbora međunarodne organizacije za zaštitu gej i lezbijskih prava ILGA-Europe, Linda Frajman, izjavila je da se dešavanja u Beogradu povodom Parade ponosa ne razlikuju ni u čemu od incidenata koji su svojevremeno pratili slične događaje u ostalim evropskim gradovima - Londonu, Parizu, ili Berlinu."Društvene promene ne dešavaju se **brzo. Treba imati na umu da je izlazak na ulice LGBT populacije svojevremeno bio shvaćen kao izuzetno provokativan u najvećem delu**

Evrope. Nigde parade ponosa nisu počele kao festivalski događaji na koje smo sada navikli u gradovima kao što su London, Pariz, Berlin ili Brisel. Na početku, uvek je nekolicina hrabrih odlučivala da postane vidljiva i da zatraži ravnopravnost i pravdu", navela je Frajmanova koja je učestvovala na skupu u Beogradu.

Na žalost građana Srbije, ružni događaji koji su pratili paradu ponosa ponovili su se nekoliko dana kasnije na kvalifikacionoj utakmici za Evropsko prvenstvo između fudbalskih reprezentacija Italije i Srbije u Đenovi. Bio je to drugi čin parade mržnje. Utakmica u Đenovi je prekinuta posle divljanja navijača Srbije. Prvo su brutalno napali golmana svoje reprezentacije, a potom su izazvali teške neredne na stadionu. Učinjena je velika šteta srpskom fudbalu, jer će srpska reprezentacija biti poražena službenim rezultatom od 3: 0 za Italiju, zbog čega su šanse za plasman na Evropsko prvenstvo samo teoretske. Očekuje se da Srbija bude kažnjena od UEFA sa nekoliko utakmica zabrane igranja pred publikom. Osim toga, učinjena je nenadoknadiva šteta ugledu zemlje. Srpski huligani su spalili zastavu Albanije, pozdravljali publiku nacističkim pozdravom i bacali upaljene baklje na teren. Sukobi sa italijanskom policijom su se preneli posle prekida utakmice na ulice Đenove. Posle ovih sramnih vandalskih događaja, autobusi sa navijačima su sprovedeni do Srbije kao nuklearni otpad. Uhapšena je nekolicina nasilnika i među njima jedan od vođa navijača Crvene zvezde Ivan Bogdanov, čija je slika u crnoj majici sa istetoviranim rukama i fantomkom na glavi obišla svet.

Ministar unutrašnjih poslova Srbije Ivice Dačić je saopštio "**da će se srpska vlada obračunati sa ekstremno desničarskim grupama koje pokušavaju da destabilizuju vlast u zemlji.**" Dačić je siguran da „**njihova snaga ne može da ugrozi državni poredak**“ i ocenjuje je da su „**huligani koji su protestovali protiv gej parade i oni iz Đenove pripadnici istih ekstremističkih grupa**“. Ministar je napomenuo da većina huligana ima registrovane policijske dosijee i da su hapšeni u prošlosti.

Dok se Srbija priprema da se suoči sa problemom nasilja u sportu, usledila su sva moguća izvinjenja srpskih vlasti zvaničnoj Italiji kao i kurtoazno razumevanje italijanske vlade za ponašanje srpskih navijača zbog, kako kažu, „**teškog perioda kroz koji je prošao srpski narod i društvo poslednjih decenija**“.

Da su nasilje i mržnja matrica po kojoj se odigravaju protesti i rešavaju problemi u Srbiji pokazuje i nedavna prošlost. Svet još pami februar 2008. godine i miting protiv proglašenja nezavisnosti Kosova koji je organizovala Vlada bivšeg premijera Koštunice. Miting je održan nekoliko dana posle proglašenja nezavisnosti Kosova i imao je cilj da pokaže kako se većina građana Srbije protivi ovoj odluci. Politički miting se pretvorio u nekontrolisano nasilje u kome su huligani uzvikujući „**Kosovo je Srbija**“ spalili ambasadu SAD u Beogradu i demolirali i opljačkali svoj glavni grad.

Suštinski problem je u tome što su poslednje dve decenije života u Srbiji obeležili nasilje i rat, što je nametnulo konflikt kao stil života i način za rešavanje problema. Jednostavno, živelo se u društvu u kojem je dominirao govor mržnje i nasliništvo kao uzor generacijama.

I upravo ovde dolazimo do suštine naše priče. Povodi za nasilje su različiti, ali mržnja koja izbija, iz pretežno veoma mladih ljudi, je veoma jaka i patološka. Naravno da nije nemoguće da u svemu što se događa u Srbiji ne postoji politička pozadina, ali je to manje važno. Suštinski problem je u tome što su poslednje dve decenije života u Srbiji obeležili nasilje i rat, što je nametnulo konflikt kao stil života i način za rešavanje problema. Jednostavno, živelo se u društvu u kojem je dominirao govor mržnje i nasliništvo kao uzor generacijama. Živelo se u društvu u kojem se rat dugo smatrao jednim političkim sredstvom. U društvu u kojem je laž dominirala nad istinom. Društvu u kome su mladi svojim idolima smatrali ratne heroje i kriminalce. Društvu u kome se ne priznaje drugi narod i vera osim sopstvene.

Društvu ksenofobije u kome se mrze svi koji su različiti. U tom društvu potreban je neprijatelj. Svedjedno je da li su to Albanci, crnci ili homoseksualci.

Najveće žrtve ovakvog društva su mladi. Zato problem nasilja i huliganizma neće biti rešen zabranom ekstremističkih desničarskih organizacija. Umesto zabranjenih pojaviće se nove. Neće biti rešen ni hapšenjem pedeset ili sto huligana. Umesto njih – doći će novi. Potrebna su trajna rešenja koja se nalaze u širokoj društvenoj akciji koja podrazumeva obrazovanje čitavog društva. Kako da se vole umesto mrze različitosti. Šta su prave humane vrednosti. Šta je moral, a šta nemoral. Šta znači biti patriota, a šta je izdajnik. Dakle, za rešavanje ovog problema nisu dovoljni samo policija ili sudovi. Potrebno je uključiti čitavo društvo, državu, lokalne samouprave, škole, sportske saveze, klubove i nevladin sektor.

Američka agencija Stratfor u svojoj analizi događaja u Đenovi primetila je da Srbija pokazuje nedostatak kapaciteta da se suoči sa prošlošću. „**Zapad je dugo vremena bio skeptičan u vezi političke volje Srbije da se suoči sa svojom prošlošću. Ali događaji od pre nekoliko dana u Beogradu i Đenovi u stvari pokazuju da je kod Srbije ipak problem u nedostatku kapaciteta, što je na mnogo načina mnogo ozbiljnije. Bolje je biti i tvrdoglav, ali sposoban, nego da vam očigledno nedostaje sposobna državna vlast. Ono prvo u najmanju ruku može da se popravi sa samo blagom promenom u stavu; ono drugo može zapravo motivisati ekstremističke elemente društva da i dalje zastrašuju Vladu. Međutim, ni Beograd ne može da prizna da mu nedostaje kapacitet i traži pomoć, iz razloga što, ako Evropa shvati koliko je impotentna Vlada, ne postoje garancije da će pokušati da pomogne tako što će ubrzati članstvo u EU. Ovo je posebno tačno u trenutku kada je Evropa obuzeta institucionalnim i ekonomskim problemima izazvanim finansijskom krizom. Srpskom predsedniku Tadiću, kao i nekada Đinđiću, preostaje da uradi skoro nemoguć zadatak da maskira nedostatak potencije Beograda, tako**

što Evropi nudi izgovore dok se bavi nezadovoljenim očekivanjima svojih birača“, kaže se u analizi Stratfora.

Srbija je na raskrsnici. Neće biti dovoljno samo uhapsiti i osuditi odgovorne za posledice rušilačkih pohoda. Jednom zauvek mora se pozabaviti i uzrokom problema, i da ulazak u Evropsku uniju bude praćen promenom sistema vrednosti i načina života u civilizovan.

Srbija je na raskrsnici. Neće biti dovoljno samo uhapsiti i osuditi odgovorne za posledice rušilačkih pohoda. Jednom zauvek mora se pozabaviti i uzrokom problema, i da ulazak u Evropsku uniju bude praćen promenom sistema vrednosti i načina života u civilizovan. To znači da će država morati da ukloni iz javnog života poslanike, ministre i javne ličnosti koji koriste govor mržnje. Za postizanje ovih ciljeva potreban je društveni konsenzus i odluka da se menja mentalitet ljudi. U suprotnom, posle stranaca, homoseksualaca, političkih i verskih neistomišljenika, navijača drugih klubova, na meti nasilnika naći će se i oni koji se zalažu za vladavinu prava i zakona, ljudska prava i manjinske slobode. I na kraju, i oni koji možda danas otvoreno ili pritajeno likuju zbog haosa.